

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพด้านการเกษตรของเกษตรกรในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตรของเกษตรกรตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงระยะเวลาการฝึกอบรม คุณสมบัติวิทยากร สื่อการสอน เนื้อหาทางวิชาการ ในการฝึกอบรมวิชาชีพของเกษตรกร และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการฝึก อบรม

ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวน 130 คน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multiple Regression และ t-test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการ

ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 73.1) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี (ร้อยละ 36.15) มีอายุเฉลี่ย 45.9 ปี อายุต่ำสุด 15 ปีและสูงสุด 78 ปี

ระดับการศึกษาของประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่(ร้อยละ 64.6)จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาได้แก่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ร้อยละ 20)

สถานภาพการสมรสของประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่สมรสแล้ว(ร้อยละ 84.6) รองลงมาอยู่ในสถานะโสด(ร้อยละ 12.3)

พื้นที่ถือครองทางการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่คือ 1-5 ไร่(ร้อยละ 48.5) โดยมีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 7.35 ไร่ต่อคน

รายได้ของเกษตรกรที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้โดยรวมทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร 20,001 - 40,000 บาท/ปี (ร้อยละ) และมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 51,346.15 บาท/ปี

เกษตรกรที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ(ร้อยละ 55.4)และมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉลี่ย 1.25 ครั้ง/ปี

การได้รับข่าวสารทางวิทยุเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสาร 11-20 ครั้ง/เดือน(ร้อยละ 45.4) เฉลี่ย 16.72 ครั้งต่อเดือน ในขณะที่ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ 11-20 ครั้งต่อเดือนเช่นกัน (ร้อยละ40.0) โดยเฉลี่ย 12.87 ครั้งต่อเดือน

ในด้านประสิทธิภาพในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ 37.7) มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงสัตว์ปีก

ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมด้านการเกษตรกับทางราชการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ 39.2) ไม่มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมจากทางราชการ

เกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ 32.3)มีการะับผิดชอบด้านการเกษตรในครอบครัวมาเป็นเวลา 21-30ปี และร้อยละ 67.7 มีระดับความรู้ในด้านการทำการปานกลาง

ความคาดหวังในประโยชน์ของการฝึกอบรมของเกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ56.9) มีความคาดหวังในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่คิดว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง(ร้อยละ 53.8)

ความเชื่อมั่นของเกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ 52.3)เชื่อมั่นในระดับปานกลางว่า ภายหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้วจะสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น

ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตร

ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรรม ผลปรากฏว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.1 และ 89.2 เห็นด้วยกับการจัดการฝึกอบรมในพื้นที่ตำบลผู้ใหญ่ และในจังหวัดเชียงใหม่ ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 55.4 มีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมมาก แต่หากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมครั้งหนึ่ง เกษตรกรร้อยละ 46.9 จะมีความต้องการในการฝึกอบรมน้อยลง

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมด้านพืชเรียงตามลำดับดังนี้ พืชตระกูลข้าว ร้อยละ 70.0 การปลูกสมุนไพร ร้อยละ 45.4 การทำสวนผลไม้ ร้อยละ 40.7 การขยายพันธุ์พืช ร้อยละ 36.9 และไม้ดอกไม้ประดับ ร้อยละ 36.9

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในด้านประมงเรียงตามลำดับดังนี้ การเลี้ยงปลาต่าง ๆ ร้อยละ 54.6 และการเลี้ยงสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ร้อยละ 33.9

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในด้านการเลี้ยงสัตว์เรียงตามลำดับดังนี้ การเลี้ยงไก่ ร้อยละ 72.3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 60.8 การเลี้ยงสุกร ร้อยละ 53.1 และการเลี้ยงวัว ร้อยละ 45.4

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในด้านเครื่องทุ่นแรง เรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมได้รวมไว้ในหัวข้อเดียวกัน โดยไม่แยกย่อยออกมา ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องต่าง ๆ ควรจะมีการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เรื่องทั้ง 3 ได้แก่ การใช้เครื่องมือเกษตรที่เหมาะสมกับฟาร์ม การดูแลรักษาเครื่องมือเกษตร และการซ่อมแซมเครื่องมือเกษตร คิดเป็นร้อยละ 47.7

สำหรับด้านปุ๋ย ได้กำหนดเรื่องไว้คือ การใช้ปุ๋ยเคมี-ชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 66.9 ด้านการตลาดเกษตร ร้อยละ 64.6 และด้านการถนอมอาหาร ร้อยละ 50.0

สำหรับความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวมทั้งหมดของเกษตรกรกรมีดังนี้ ด้านพืชมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 1.5 สรุปมีความต้องการในระดับน้อย ด้านประมง มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 2.25 สรุปว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง ด้านสัตว์มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 2.01 สรุปว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง ด้านเครื่องทุ่นแรงมีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.55 สรุปว่ามีความต้องการในระดับมาก ด้านการตลาดเกษตร มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.46 สรุปว่ามีความต้องการในระดับมาก และด้านการถนอมอาหารต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 1.92 สรุปว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง

ช่วงเวลาและระยะเวลาในการฝึกอบรม คุณสมบัติต่าง ๆ ของวิทยากร สื่อต่าง ๆ ที่ต้องการให้นำมาใช้ในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ 59.2) เห็นว่าเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือมากกว่า 1 วัน และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือ ช่วงเวลาเดียว 9.00-12.00 และ 13.00-16.00 น. (ร้อยละ 55.4) เดือนที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือเดือน มีนาคม(ร้อยละ 25.0) เดือนกุมภาพันธ์(ร้อยละ 16.7) วิธีที่ใช้ในการฝึกอบรมที่ต้องการมากที่สุดคือการทัศนศึกษา(ร้อยละ 36.8)รองมาได้แก่การได้ฝึกปฏิบัติ (ร้อยละ 29.1) บุคลิกภาพของนักวิชาการที่ส่วนใหญ่ต้องการคือ พุดเก่งสอนเข้าใจง่าย (ร้อยละ 58.6) สื่อที่ต้องการใช้ในการฝึกอบรมคือการนำฝึกปฏิบัติจริง(ร้อยละ 38.9) รองลงมาได้แก่สไลด์(ร้อยละ 37.1)

ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกอบรม

ปัญหาที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมในด้านระยะเวลาของเกษตรกร ส่วนใหญ่พบว่า ระยะเวลาที่ใช้มีความพอดีแล้ว(ร้อยละ 89.2) ส่วนปัญหาในด้านวิทยากรส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหาเช่นกัน(ร้อยละ 71.3) ส่วนสิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นอุปสรรคในการเข้ารับการฝึกอบรมคือ ไม่มีเวลา (ร้อยละ 41.9)รองลงมาได้แก่ระดับการศึกษา(ร้อยละ 25.6) ส่วนปัญหาในด้านการเกษตรและการผลิตนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว

การทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Multiple Regression พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตร ซึ่งความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้ามคือ หากเกษตรกรมีระดับการศึกษาสูง ความต้องการฝึกอบรมในวิชาชีพการเกษตรจะลดลง หรืออีกนัยหนึ่งคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ จะมีความต้องการฝึกอบรมในวิชาชีพการเกษตรสูง

จากการใช้สมการ Multiple Regression สรุปได้ว่าความต้องการฝึกอบรมจะแปรผกผันกับระดับการศึกษา คือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความต้องการฝึกอบรมน้อย ส่วนตัวแปรอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันในระดับที่น้อยมากหรือกล่าวได้ว่าไม่มีผลกับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร ส่วนระดับการศึกษานั้นสามารถอธิบายถึงความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรได้ 21.5%

ส่วนการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test เพื่อศึกษาเปรียบเทียบค่าความแตกต่างความต้องการฝึกอบรมระหว่างชาย - หญิง พบว่า เพศชายและหญิง ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง จะมีค่าเฉลี่ยความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับเดียวกันเสมอ

การอภิปรายผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตร ได้แก่ ระดับการศึกษา แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้าม หมายความว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีความต้องการในการฝึกอบรมน้อย ดังนั้นจึงควรที่จะหาวิธีการให้เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงหันมาสนใจในการฝึกอบรมมากขึ้นซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับชาวลาด(2527)และขัดแย้งกับ Paiboon (1977)

และมีเกษตรกรจำนวนมากเห็นด้วยกับการเข้ารับการฝึกอบรม (ร้อยละ 55.4) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเสนอ (2521:31-38) ซึ่งพบว่า ประชาชนที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ดีกว่าตนเอง ยังมีความรู้ทางการเกษตรไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพให้ได้ผลดี ในขณะที่เดียวกันประชาชนมีความมั่นใจว่าจะสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างแน่นอน เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปรับปรุงอาชีพของตนเองต่อไป แต่ในการวิจัยครั้งนี้มีเกษตรกรร้อยละ

1.5 และร้อยละ 5.4 ที่ไม่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม และต้องการเข้ารับการฝึกอบรมน้อย ทั้งนี้เพราะติดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและการะในการประกอบอาชีพประจำวันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประกอบ (2524 : 154-158) ซึ่งพบว่า ประชาชนยังให้ความสนใจต่อการฝึกอบรมค่อนข้างน้อย มีประชาชนยังไม่แน่ใจว่าจะสามารถเข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่เพราะต้องรับภาระหน้าที่ในการทำมาหาเลี้ยงครอบครัวซึ่งแทบจะไม่มีเวลาว่างและไม่แน่ใจว่าการรับการฝึกอบรมจะเกิดประโยชน์ต่ออาชีพของตนเองมากนักน้อยเพียงใด

เรื่องที่เกษตรกรต้องการเข้ารับการฝึกอบรมตามลำดับความสำคัญนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสมาน (2518:23) ที่ว่า เนื้อหาวิชาที่จัดการฝึกอบรมจะต้องให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรจริง ๆ และจะต้องศึกษาข้อมูลจากเกษตรกรส่วนใหญ่ว่าเกษตรกรสนใจจะเรียนรู้ในเรื่องใด และพิจารณาความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นหรือไม่ แล้วบรรจุเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรที่จะทำการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความต้องการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ตามความสนใจและต้องการดังต่อไปนี้

ประเภทที่เกษตรกรต้องการเข้ารับการฝึกอบรมมากน้อยเรียงตามลำดับความต้องการฝึกอบรม ได้แก่

1. พืชตระกูลข้าว มีความต้องการมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นอาชีพหลักของเกษตรกร
2. ด้านปุ๋ย (การใช้ปุ๋ยเคมี-ชีวภาพ)
3. การเลี้ยงไก่
4. ด้านการตลาดเกษตร
5. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ปีก
6. การเลี้ยงปลาต่างๆ

ประเภทที่เกษตรกรต้องการเข้ารับการฝึกอบรมปานกลางเรียงตามลำดับความต้องการฝึกอบรม ได้แก่

1. การทำสวนผลไม้
2. การขยายพันธุ์พืช
3. - การเลี้ยงสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
4. ด้านการถนอมอาหาร
5. ด้านเครื่องทุ่นแรง
6. การปลูกสมุนไพร
7. การเลี้ยงวัว
8. การเลี้ยงสุกร

ประเภทที่เกษตรกรต้องการเข้ารับการฝึกอบรมน้อยได้แก่

1. ด้านไม้ดอกไม้ประดับ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อการฝึกอบรม

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมของเกษตรกร ดังนี้คือ

1. ควรส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงเข้ารับการฝึกอบรมให้มากขึ้น
2. เมื่อเกษตรกรมีความคาดหวังในการเข้ารับการฝึกอบรมสูง จึงควรจะทำให้การฝึกอบรมให้ได้

ดังที่เกษตรกรหวัง โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้จากผลการวิจัยซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จ คือ

สถานที่ในการจัดการฝึกอบรม ควรจะจัดในตำบลที่หลัก หรือในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางในการจัดการฝึกอบรม ควรจะจัดการฝึกอบรมในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ หรือ มีนาคม เพราะเป็นช่วงที่เกษตรกรว่างจากการเก็บเกี่ยวข้าว

ส่วนเวลาในการจัดการฝึกอบรมนั้น ควรจะเป็นตลอดทั้งวันคือ ตั้งแต่เวลา 9.00 - 12.00 น. และ 13.00 - 16.00 น.

วิธีการที่เกษตรกรต้องการให้วิทยากรใช้ในการฝึกอบรมคือ การไปทัศนศึกษาดูงานและการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยนักวิชาการที่เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมควรมีบุคลิกที่พูดเก่ง สอนเข้าใจง่าย และมีความเป็นกันเอง นอกจากนั้นการใช้สื่อในการฝึกอบรมก็เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะเป็นตัวกลางที่จะช่วยถ่ายทอด และสามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนี้ สื่อที่เหมาะสมที่เกษตรกรต้องการคือ การฝึกปฏิบัติจริงและสไลด์ประกอบภาพ

3. ในด้านความต้องการฝึกอบรม ควรจะจัดการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรโดยเรียงตามลำดับความต้องการของเกษตรกรคือ ควรจะจัดการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมาก โดยเรียงตามลำดับความต้องการในการฝึกอบรมได้ดังนี้ คือ

1. การปลูกข้าว
2. ปุ๋ยเคมีและชีวภาพ
3. การเลี้ยงไก่
4. การตลาดเกษตร
5. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ปีก
6. การเลี้ยงปลาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรจะวิจัยว่าคนที่มีความรู้มากหรือระดับการศึกษาสูง ทำไมไม่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม หรือต้องการในระดับต่ำ
 2. ควรจะมีการวิจัยในด้านสื่อที่มีความเหมาะสมต่อการฝึกอบรมและคุณสมบัติของวิทยากร ที่เกษตรกรต้องการ
 3. ควรจะมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรทางวิทยุและ โทรทัศน์ว่า อย่างไรได้รับประโยชน์มากกว่ากัน
 4. ควรจะมีการวิจัยว่าเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรม ทำไมจึงไม่เคย มีสาเหตุหรือปัจจัยด้านใดบ้าง ที่จะสามารถทำให้เกษตรกรเหล่านั้นเข้ารับการฝึกอบรม เหมือนเช่นเกษตรกรคนอื่น ๆ
- จากข้อเสนอแนะข้างต้น หากมีการวิจัยเพิ่มเติมและนำมาประกอบการฝึกอบรม ก็จะส่งผลให้เกษตรกรสามารถยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม